

Studentene kommer

Redaksjonen Redaksjonen

Fremveksten av fire profesjonsstudier i psykologi er viktig faghistorie. Et dypdykk i arkivet gir innblikk både i slagene om profesjonsutdanningen og om hvilke saker studentene har hevet fanen for.

1970-årene: Profesjonens byggesteiner

I 1973, samme år som Tidsskrift for Norsk psykologforening får sitt nåværende navn, trer Psykologloven i kraft. Kanskje det viktigste med lovhjemmelen er at psykologer ble definert ut av kvakksalverloven, og formelt sett fikk rett til å «ta syke i kur» (Vogt Grinde, 1993). Det er også denne loven som formaliserer hvem som får kalle seg psykolog. Bare den som har avlagt embetseksamen i psykologi, det vi i dag kaller profesjonsstudiet, har lov til å anvende tittelen. Formann for Den nasjonale fagseksjonen for psykologi, Ivar Arnljot Bjørgen (1974), redegjør for oppbyggingen av studiet og de faglige kravene som må oppfylles av de som bærer psykologtittelen. Det er også her tidsrammen på omtrent seks år legges. Bjørgen påpeker samtidig at Psykologloven fører til en viktig endring i det gjensidige påvirkningsforholdet mellom psykologer og samfunnet: Fra å være «et tilbud *til* samfunnet», fikk universitetene nå «et klart oppdrag *fra* samfunnet» (Bjørgen, 1974, egne kursiveringer). Kanskje ser vi allerede her de første frøene til den evigaktuelle debatten om hva slags psykologer vi skal utdanne, og til syvende og sist, hva en psykolog skal *være*.

Boulder-modellen

70-tallet er altså tiåret hvor psykologrollen, og med den psykologutdanningen, i større grad enn tidligere formaliseres. Her legges også føringene for profesjonsutdanningen som en generalistutdanning, etter scientist-practitioner-modellen (også kalt Boulder-modellen, etter konferansen i Colorado hvor prinsippene først ble presentert), som fremdeles dominerer i dag – selv om den for tiden er under noe press (Skjerve et al., 2021). Denne modellen innebærer en generell utdanning hvor kandidatene læres opp som både forskere og klinikere, hvor kliniske ferdighetsfag vurderes som like viktige som de psykologiske og fysiologiske basalfagene (Christiansen, 1981; Skjerve et al., 2021). Bjørgen (1974) presiserer at et visst spesialiseringspreg nok ikke vil være til å unngå, men at «spesialisering på bekostning av faglig bredde vil kunne føre til uheldige begrensninger i psykologens yrkesmessige kompetanse.» I lesningen av Bjørgen og Christiansens tekster blir det tydelig hvor mye av de grunnleggende bestanddelene i psykologstudiet som blir presentert, man fremdeles praktiserer i dag. Selv om studiet er grundig evaluert og man har gjort endringer, er byggesteinene de samme.

Eget fakultet i Bergen

En annen viktig hendelse i 70-årene som er verdt å nevne, er opprettelsen av Norges første, og fremdeles eneste, psykologiske fakultet ved Universitetet i Bergen i 1978. Bjørn Christiansen (1979) kaller dette «en milepæl i norsk psykologi», og argumenterer ikke helt upartisk for at psykologien er et helt eget dyr innen den akademiske faunaen, grunnet sitt utspring fra både biologien, samfunnsvitenskapen og humaniora. Han mener at å forplikte seg til ett av disse fagområdene vil «virke begrensende på [psykologiens] identitet og egenart» (Christiansen, 1979).

Christiansen (1981) redegjør et par år senere for nyere utviklinger innen amerikansk psykologi, og knytter utviklingen til valgene om å utarbeide en norsk generalistmodell, som også begrunnes med demografiske og geografiske faktorer. Utdanningen ved UiB har tradisjonelt hatt spesielt sterke bånd til den amerikanske tradisjonen (Christiansen 1979, 1981). Christiansen påpeker enkelte farer forbundet med generalistmodellen, som også er relevante i dagens diskurs – blant annet risikoen for at man ikke blir spesialisert nok, at den utdanningsmessige bredden går på bekostning av dybden. Risikoen forbundet med den spesialiserte varianten er derimot at fagfeltet splittes opp. Dette kan i verste fall føre til en opplevelse av at ulike psykologer er opplært i vidt forskjellige deler av faget, noe som til syvende og sist kan bidra til å utvanne psykologi som ett fagfelt (Christiansen, 1981). Christiansen sammenligner dette med medisin, hvor spesialiseringen først skjer etter en omfattende grunnleggende utdanning i anatomi og fysiologi. «Generalistmodellen impliserer ikke at psykologiske utdanningsprogrammer skal være like i den minste detalj», presiserer han. Snarere er det et minstekrav til en felles enighet om hvilke teoretiske og praktiske fag en psykologutdanning *må* ha (Christiansen, 1981). Avslutningsvis presenterer Christiansen det han beskriver som den største utfordringen i det norske psykologmiljøet, nemlig faren for at det norske psykologmiljøet er for lite, for homogent, og for isolert fra internasjonale strømninger.

80-tallet: Forsøk på å få en skikk på det hele

Mens 1970-årenes artikler har byggesteinene til det profesjonsstudiet vi kjenner i dag som omdreiningspunkt, kjennetegnes 1980-årene av et fokus på *kvaliteten* på studieprogrammene. Et stikkord er samspillet mellom teori og praksis, som forfatterne stadig vender tilbake til, både gjennom dette tiåret og senere. I 1980 er profesjonsstudiet ved UiB elleve år gammelt. Det ble opprettet med siktemål om å ha en større tyngde innen den *kliniske* utdanningen enn utdanningen ved UiO som, i likhet med mange andre universiteter, inntil dette hadde hatt sin hovedtyngde innen psykologi som *akademisk* disiplin (Karlsen, 1980a). Det var fra starten av et aktivt mål om to litt ulike studier i de to byene, slik at studentene kunne velge det som passet dem best. Dette høres besnærende ut for de av oss som bare måtte ta til takke med det vi fikk etter endt årsstudium.

Kvalitet i utdanningen

I løpet av 80-tallet publiserer tidsskriftet flere undersøkelser av kvaliteten på psykologstudiet, hvor det overordnede målet er å fange opp om universitetene utdanner de psykologene samfunnet trenger, som fremhevet av Bjørgen (1974). Bjørn Reidar Karlsen (1980a) satte seg fore å undersøke i hvor stor grad studiet ved UiB forbereder de fremtidige psykologene på yrkestilværelsen, og hvilke deler av studiet kandidatene var mest fornøyd med. Resultatene viser at respondentene, som var Bergensutdannede psykologer med minst to års arbeidserfaring, deler seg i tre: Én tredjedel mente at studiet var nokså relevant for senere yrkesutøvelse, én tredjedel mente at studiet var omtrent passe relevant, mens den siste tredjedelen mente at studiet forberedte dem nokså dårlig på yrkesutøvelsen. Kandidatene gir også uttrykk for å ønske mer praksis og ferdighetstrening – et funn som også går igjen i senere undersøkelser.

Karlsen (1980b) studerte også frafall og studietid ved Universitetet i Bergen, som viste en frafallsprosent på 19 % ved UiB mellom 1969 og 1973 (10 % var regnet som akseptabelt). Ved UiO var frafallet mellom 20–30 % over en lignende tidsperiode (selv om målemetodene var ulike, og resultatene da er vanskelig å sammenligne). Karlsens undersøkelse (1980b) viser imidlertid at frafallet var mindre på andre avdeling (6 %), noe som kan tyde på at når man først kommer til den kliniske

delen av studiet, så ønsker studentene å gjennomføre. Dette peker også på det evige samspillet mellom teori og praksis i fagfeltet, da psykologstudiet – til tross for dets hovedvekt på det kliniske – også legger stor vekt på psykologiske basalfag, spesielt i første avdeling. I 1985 publiserer Toril Bruvik en oppfølgingsstudie av Karlsens evaluering, som langt på vei underbygger inntrykket av at uteksaminerte psykologer har en spesielt sterk interesse for de kliniske fagene.

Et annet interessant funn i den første undersøkelsen til Karlsen (1980a) er at det viser seg vanskelig å få de ferskeste psykologene til å delta i den faglige diskursen. Dette betyr imidlertid ikke at de er faglig uinteresserte – de relativt ferske psykologene som besvarte undersøkelsen brukte i gjennomsnitt 15 timer i måneden på å lese psykologisk faglitteratur – men man så i liten grad at dette resulterte i faglige innlegg, enten muntlig eller skriftlig (Karlsen 1980a).

“All terapi er en sjanse”

I «Er det fagetisk forsvarlig å la studenter praktisere inngående psykoterapi?» gjør Siri Gullestad noen betraktninger om den kliniske delen av psykologutdanningen (Gullestad, 1986). Arbeidet er basert på en undersøkelse av tidligere pasienters opplevelse av terapi hos studentterapeuter ved UiOs studentklinik. Det viser seg at terapeutens status som student i liten grad var noe som opptok pasienten, og 10 av 33 pasienter – altså en vesentlig andel – fremhevet faktisk selve studentrollen som noe positivt: «Han hørte mer på meg enn en som har vært psykolog i 40 år. Da stivner de mer.»

Gullestad diskuterer muligheten for at det kan være snakk om en idealisering av studentterapeuten, men at det også kan bunne i en forståelse av at studentterapeuten i større grad skaper en mindre asymmetrisk relasjon: «Studenten kan altså fungere som et mer *realistisk* identifikasjonsobjekt». Forfatteren konkluderer med at «Hvis en hovedandel av pasientene for det første har hatt positivt utbytte av behandlingen, for det andre kan begrunne dette, og for det tredje, opplevelsen har vedvart over tid, er dette et sterkt argument i favør av studentbehandlingens forsvarlighet.» Avslutningsvis fremhever Gullestad også at «all terapi har et element av sjanse», en påminnelse vi alle vel kan trenge en gang iblant.

1990-tallet: Psykologutdanningen ekspanderer

Vi er kommet til 90-tallet, hvor studiekapasiteten økes og forholdene legges til rette for at psykologstanden virkelig kan skyte fart. I sentrum av dette står opprettelsen av to nye profesjonsstudier i landet, nemlig i Tromsø og Trondheim, som bidrar til større geografisk spredning av de kommende psykologene. Psykologmangel i Nord-Norge var en av grunnene til at et av studiene ble plassert nettopp i Tromsø (Halvorsen, 2020). Rolv Mikkel Blakar (1991) skriver i en festhilsen at opprettelsen av studiet ved UiT, til tross for trange økonomiske tider, er et tegn på at psykologi anses som nødvendig, uavhengig av hvordan det står til med økonomien. Blakar legger all strid mellom utdanningene ved UiO og UiB til side i sin hilsen til UiT, og råder den nystartede utdanningen til å følge i Bergensutdanningens fotspor, hvor man som nevnt organiserte seg under et eget psykologisk fakultet: «Det er vondt å innrømme det, men på dette punktet ligg Universitetet i Bergen lysår foran Universitetet i Oslo», og legger til: «Det at psykologi har ein sosial dimensjon (...), gjer ikkje psykologi til ein samfunnsvitenskapeleg disiplin.» Blakar varsler imidlertid at UiO «kjem haltande etter», med planer om å opprette sitt eget psykologiske fakultet. I år 2023 kan dette vel knapt sies å være noen underdrivelse, all den tid UiB fremdeles er alene om å ha et psykologisk fakultet i landet. Blakar benytter også anledningen til å trekke frem opprettelsen av den fagspesifikke doktorgraden i psykologi som en videreutvikling av et fagfelt i fortsatt fremvekst. I en lederartikkel i nr. 7, 1994,

hilser Gunn Scheen profesjonsstudiet i Trondheim velkommen. Hun benytter også anledningen til å skildre trusselen utenfra, i denne perioden kjent som Gudmund Hernes, sosiolog og daværende kirke-, utdannings- og forskningsminister. Han foreslo å korte ned psykologstudiet til fem år totalt, og legge til alternative løp til psykologutdanningen som antagelig ville svekket den kliniske grunnstammen i cand.psychol.-graden hadde forslagene blitt vedtatt (Scheen, 1994; Strand, 2009). Tidligere generalsekretær i Psykologforeningen, Sverre L. Nielsen, spilte en sentral rolle i å få Hernes til å endre mening, og profesjonsstudiet unngikk kuttene etter noen intense runder mellom statsråden og foreningen (Strand, 2009; Halvorsen, 2020).

Den kliniske utdanningen

Der artiklene fra 70- og 80-tallet har historisk verdi, og bidrar til å besvare spørsmålet om hvorfor profesjonsstudiene er strukturert som de er, bringer artiklene på 90-tallet oss nærmere et syn på studentene som fremtidige psykologer. Det er spesielt den *kliniske* delen av de ulike profesjonsstudiene som tematiseres mot slutten av 90-tallet (se for eksempel Gullestad, 1999; Hjort, 1999a; Hjort 1999b). I en artikkelserie om de faglige ståstedene ved de to studentklinikene ved UiO, intervjuer Haldis Hjort Bjørn Killingmo og Sissel Reichelt. Intervjuene frembringer ulike perspektiver på studiets teoretiske innhold, forankret i Killingmo (psykoanalytisk psykoterapi) og Reichelts (systemisk psykoterapi) respektive faglige tradisjoner. Killingmo argumenterer blant annet mot den terapeutiske verktøykasse: «Du kan ikke ha med deg noe verktøy som er ferdiglaget for ulike typer problemer eller situasjoner. Ditt verktøy er din forståelse. Og det krever en helt annen holdning til faget, det må være personliggjort, internalisert.» (Hjort, 1999a).

Nettopp dette med overordnede ideer adresserer Bjørn Killingmo i sin artikkel fra 1999. Her redegjør han innledningsvis for den sterke psykoanalytiske orienteringen UiOs studentklinikk hadde den første tiden, og knytter den både til Freud, og Harald Schjelderup, som utviklet det Killingmo kaller «psykoanalyse på norsk» (Killingmo, 1999). «Vi valgte ikke psykoanalysen fordi vi mente den var overlegen i forhold til andre alternative teorier. Det *var* ingen andre teorier på markedet», skriver Killingmo, og fremhever samtidig at det har foregått vesentlige endringer i klinikkens teoretiske grunnlag siden den ble startet i 1968. Teksten handler i stor grad om samspillet mellom teori og praksis i psykologutdanningen, noe som knytter seg til et evigvarende spenningspunkt i en utdanning som er såpass klinisk rettet. Killingmo (1999) sier det ganske enkelt slik: «I begynnelsen var teorien!» Han hevder at teoretisk basert psykoterapi har fått et ufortjent dårlig rykte og at det ikke er noe ved teorier som per definisjon står i veien for empatisk innlevelse i pasienten.

Killingmo drøfter videre hva slags kunnskap vi gir, og bør gi, studentene, og skiller mellom deskriptiv kunnskap – kunnskap om fenomenene og hvordan de henger sammen, som han kaller passiv kunnskap – og personlig kunnskap, som er en mer ferdighetsbasert form for kunnskap, som kan brukes aktivt i møte med fenomenene for å mestre dem. Det er denne aktive formen for kunnskap vi har behov for når vi står midt i situasjonen med pasienten. Killingmo byr også på litt kaldt vann i årene til den flinke psykologstudent – den personlige kunnskapen tar tid å internalisere: «Det er i virkeligheten et livslangt prosjekt».

I teksten «Den fortrolige samtalen» inviterer Siri Gullestad (1999) psykologstudentene til en «refleksjon over spørsmålet 'psykologi'», og påpeker at *å stille spørsmål* er en tendens hos nybegynneren. Et bevisst forhold til dette er viktig fordi en overvekt av spørsmål kan bidra til å passivisere pasienten, og slik stå i veien for, heller enn å fremme, relasjonell kontakt. Hun fremhever også småpratens i starten av terapitimen som en måte å regulere egen angst i møte med nye pasienter. Småpratens kan ha uønskede negative effekter i form av en subtil dobbeltkommunikasjon: Tanken kan

være å roe ned pasientens angst ved hjelp av høflig småprat, mens det egentlig bidrar til unngåelse av det man faktisk er der for å snakke om. Dette kan fremstille pasientens følelser som noe farlig, som må reguleres bort før timen kan begynne, og kan ifølge Gullestad, medføre at angstnivået i virkeligheten stiger. Småpraten kan også kommunisere at «terapeuten er engstelig for å nærme seg det som er vanskelig».

2000-tallet: Ventetid og inntakssystemet

Millenniumskiftet var for mange en naturlig anledning til å se fremover i tid, så også for psykologene. Antallet studieplasser økte stort gjennom 90-tallet. Dette skyldtes spesielt to årsaker, ifølge Odd E. Havik (2001): At køen av studenter var for lang – på det meste talte den opptil 900 studenter, og ventetiden for å komme inn på studiet var over fire år, noe som førte til press om å øke antallet studieplasser. Den andre årsaken var psykologmangel, med over 400 ubesatte stillinger – altså opplevde man press både innenfra og utenfra. Havik (2001) stiller det ledende spørsmålet «Kan noen trær vokse inn i himmelen?», og redegjør for offentlige beregninger som indikerte at universitetene ville begynne å overprodusere psykologer sammenlignet med samfunnets behov, dersom studiene fortsatte med datidens dimensjoner. Han knytter dette blant annet til opptrappingsplanen for psykisk helse, og hva planen innebar for satsningen på psykologer på det tidspunktet, og projeksjoner for fremtiden. Bjørn Rishovd Rund (2000) ved Psykologisk institutt, UiO, er ikke enig i konklusjonene Havik trekker, og nevner PP-tjenesten, forskning, privat praksis og kommunene som mulige utvidelsesområder for psykologer. Rund konkluderer med at det neppe blir noen stor arbeidsledighet for psykologer i år 2020.

Utvelgelse av kandidater

På 2000-tallet blir spørsmålet om hvem som skal få lov til å kalle seg psykolog et sentralt tema, spesielt etter opprettelsen av masterstudier i psykologi. Det er flere debattrunder rundt hvorvidt kandidater med mastergrader i psykologi skal få kalle seg psykologer (Torgalsbøen, 2006), et tema som gjentar seg på 2010-tallet (se for eksempel Halvorsen, Skjerdingsstad & Helmikstøl, 2019).

Et annet viktig spørsmål på 2000-tallet var inntakssystemet til profesjonsstudiet – hvordan skal de fremtidige psykologene selekteres? UiO var først ute med å legge om inntakssystemet fra årsstudiummodellen i psykologi, hvor flere hundre studenter skulle siles ut basert på eksamenskarakterer i psykologiske grunnfag, til det mer tradisjonelle opptakssystem gjennom Samordna opptak. Rent konkret betydde det en endring fra 1 + 5 år til 6 studieår. Bedre integrering av klinisk kunnskap og ferdigheter i studieprogrammet, samt de negative samfunnsmessige og personlige konsekvensene av å ta årsstudiet flere ganger for å forbedre karakteren, ble fremhevet som argumenter for den nye ordningen (Gullestad, 2009). På den andre siden ble det argumentert for at studentgruppen ville bli yngre, flinkere og mer homogen med opptak direkte fra videregående skole (Pallesen & Larsen, 2010; Steine, 2010). I dag har samtlige studiesteder opptak fra Samordna opptak.

2010-tallet: Konflikter i klinikken og studentterapeutenes bekymringer

I 2017 oppstår en stor konflikt ved UiO, med instituttledelsen på den ene siden, og et tilnærmet samlet klinisk miljø på den andre. Stridens kjerne var studentklinikken, hvor det innleide advokatfirmaet Kluge avdekket drift i avvik med helselovgivingen. Ledelsen stengte klinikken på dagen, noe som

ble kritisert fra flere hold (Helmikstøl, 2017a, 2017b). Parallelt med dette ønsket ledelsen å inngå samarbeid med helseforetakene om studentklinikene, noe som skapte sterke reaksjoner i det kliniske miljøet (Helmikstøl, 2017b, 2018; Jessen et al., 2017; Wasmuth et al., 2017). Psykologtidsskriftet ble også kritisert for deknningen av klinikkstriden, og det som opplevdes som mangel på kritiske spørsmål til instituttledelsen, både knyttet til hastestengningen og planene om radikale endringer i praksisopplegget (Seeger Halvorsen, 2017; Axelsen et al., 2017).

Parallelt med klinikkstriden ved UiO, raser også debatten om ELTE-studentene – psykologistudenter uteksaminert ved Eötvös Loránd University i Ungarn – både i og utenfor tidsskriftets spalter. Saken sprekker i 2016, da Helsedirektoratet slutter å godkjenne lisens og autorisasjon til studentene, som inntil da hadde vært vanlig praksis (se for eksempel Halvorsen, 2021). Etter diverse runder i rettssystemet, ble ballen lagt død høsten 2021, da Høyesterett avviste ELTE-studentenes anke. Løsningen på situasjonen ble at enkelte av de ferdigutdannede kandidatene ble omfattet av en overgangsordning, hvor man fikk autorisasjon om man gjennomførte supplerende kurs ved de norske lærestedene for å dekke kunnskapshull etter den ungarske utdanningen.

Selvivaretakelse på agendaen

Avslutningsvis er en tydelig tendens utover 2010-tallet, og 2020-tallet, at psykologer og studenters arbeidsvilkår og selvivaretakelse settes på dagsordenen. I kartlegginger av psykologstudenters bekymringer om terapeutrollen fremkom at mangelen på teoretisk kunnskap om psykopatologi og psykoterapi var den største bekymringen (Hansen, Svendsen & Hagen, 2010; Høstmark Nielsen et al., 2009). I tillegg var studentterapeutene bekymret for negativ kritikk fra medstudenter og veileder. Forfatterne fant også indikasjoner på at *innholdet* i bekymringene endrer seg i løpet av studiet.

Det viste seg f.eks. at frykten for kritikk fra medstudenter og veileder minket ettersom studentene fikk mer erfaring med pasientarbeid og veiledning, men også at det er de mest uerfarne terapeutene som skårer høyest på bekymring generelt (Hansen, Svendsen & Hagen, 2010). Det rapporteres videre fra alle kullene i undersøkelsen at profesjonsstudiet i liten grad integrerer teori og praksis. Forfatterne drøfter funnene, og lurer på om bekymringer for å mangle teoretisk kunnskap også kan henge sammen med en manglende forståelse av terapiprosessen og det som er sentralt i den. At man utvikler et mer realistisk bilde av terapiprosessen på sikt, kan forklare hvorfor bekymringene blir svakere med tiden, i tillegg til at man da selvfølgelig har tilegnet seg mer teoretisk kunnskap, så vel som praktiske ferdigheter. Disse artiklene belyser også bekymring som normalt tilstand – man bør kjenne et element av bekymring når man yter psykisk helsehjelp, men uten at dette tar overhånd på en slik måte at det går utover alliansen (Høstmark Nielsen et al., 2009; Hansen, Svendsen & Hagen, 2010).

2020-årene: Praksissjokket og veien videre

Selvivaretakelse og psykologers arbeidsvilkår er et av temaene som virkelig har festet seg den siste tiden. Debatten om overgangen fra studentlivet til psykologyrket kan deles inn i minst to spor, som flyter inn i hverandre: At studiet ikke forbereder kandidaten på yrkesutøvelsen på en tilfredsstillende måte – kalt «praksissjokket» (Haaland, 2023); og at sakene er for mange og for komplekse, og arbeidspresset for stort, slik at det går utover psykologens egen helse (Vatne & Skilhagen, 2014). Samtidig fremhever Haaland (2023) at læringen ikke slutter ved uteksamineringen; man kan arbeide på flere fronter gjennom å forbedre studiet, *samtidig* som arbeidsplassene og den enkelte må ta ansvar for fortsatt kompetanseheving som ferdig psykolog.

I to nylige saker (Halvorsen 2023a, 2023b) kommer det frem at fire nye læresteder søker om å få etablere profesjonsstudier i psykologi, samtidig som SSB spår psykologoverskudd. I dag mangler vi 350 psykologer, et tall som er påfallende likt underskuddet ved millenniumskiftet (Havik, 2001), men SSB mener at dette kan snu til et overskudd på 1800 psykologer i 2040 (Halvorsen, 2023b). Historien viser oss at det har vært vanskelig å forutse samfunnets behov for psykologer.

Redaksjon søker unge stemmer

Vi nærmer oss vår egen tid i sammenfatningen av studentrelaterte temaer i Psykologtidsskriftet. Det er tydelig at profesjonsstudiet i psykologi har skapt både debatt og følelser helt fra starten av. Vi har sett hvordan de ulike aspektene ved profesjonsstudiet har utviklet seg gjennom årene, fra et fokus på å bygge opp *psykologstudiet* til å bygge opp *psykologstudenter*, ikke minst som fremtidige profesjonsutøvere, og hvordan de skal gjøres i stand til å takle den vanskelige overgangen fra student til psykolog. Forholdet mellom teori og praksis, og deres integrasjon på profesjonsstudiet, er et tema som stadig går igjen, uten at man ser ut til å ha kommet i mål med en optimal løsning. Om det er mulig å konkludere med noe, nå i 2023, så må det være at mange av de samme spørsmålene og debattene har en tendens til å gjenta seg – ikke fordi fagfeltet ikke utvikler seg, men fordi det er grunnleggende spørsmål man ikke blir ferdig med, og som ligger tett opp mot kjernen i fagfeltet klinisk psykologi.

Når det gjelder psykologstudentene selv, så har de i store deler av tidsskriftets historie vært fraværende i spaltene. Det kan ha mange grunner, men det er gledelig å konstatere at de siste årene har vist en *forsiktig* tendens til at studenter og nyutdannede våger seg ut i ytringsrommet Psykologtidsskriftet representerer. Det lover godt for fremtiden. Og å appellere til nettopp psykologstudentene er kanskje en passende måte å runde av på: Skriv til oss – det er plass til dere også her!

Videre lesning

Du finner utvalgte tekster fra perioden 1973–2023 om temaet «Studentene kommer» her

Referanser

- Axelsen, E., Benum, K., Bernhardt, I., Gullestad, S., Seeger Halvorsen, M., Hartmann, E., Haavind, H., Killingmo, B., von der Lippe, A., Mauseth, T., Monsen, J., Mossige, S., Nissen-Lie, H., Weie Oddli, H., Reichelt, S., Gullestad Rø, F., Rønnestad, H., Råbu, M., Stänicke, L., ... Øiestad, G. (2017). Historien Psykologtidsskriftet ikke forteller. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 55(11), 1197 - 1199. <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2017/12/historien-psykologtidsskriftet-ikke-forteller>
- Bjørgen, I. A. (1974). Anbefalinger angående standarder for norsk psykologisk embetseksamen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 11(12). 30–35.
- Blakar, R. M. (1991). Frå Leipzig via Oslo til Tromsø: Helsing frå psykologstudiet ved Universitetet i Oslo ved opninga av det nye studiet i Tromsø. *Tidsskrift for Norsk psykologforening* 28(5), 414 - 416.
- Bruvik, T. (1985). Psykologstudiet i Bergen – En oppdatert evaluering basert på tilbakemelding fra ferdige kandidater. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 22(8), 427–439

- Christiansen, B. (1979). Milepel i norsk psykologi. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 16(3), 129–133.
- Christiansen, B. (1981). Profesjonsutdanning av psykologer: En gjennomgåelse av amerikanske modeller og standarder. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 18(10), 514–527.
- Grinde, T. V. (1993). Psykologloven fyller 20 år – Vår profesjonalisering i et tidsperspektiv. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 30(4), 356–363.
- Gullestad, S. (1986). *Studentbehandling – forsvarlig psykoterapi?* *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 23(1), 3–12.
- Gullestad, S. (1999). Den fortrolige samtalen. Om opplæring av psykologstudenter i psykoterapeutisk kommunikasjon. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 36(5), 428–435.
- Gullestad, S. (2009). Hvem får bli psykolog? *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 46(11), 1103. <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2009/11/hvem-far-bli-psykolog>
- Halvorsen, M. S. (2017). Uforsvarlig drift eller politisk maktspill? *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 55(11), 1200 - 1201. <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2017/12/uforsvarlig-drift-eller-politisk-maktspill>
- Halvorsen, P. (2020). Evighetsmaskinen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 57(4), 250 - 255. <https://psykologtidsskriftet.no/intervju/2020/04/evighetsmaskinen>
- Halvorsen, P. (2021). Høyesterett avviste ELTE-studentenes anke. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. Hentet fra <https://psykologtidsskriftet.no/nyheter/2021/09/hoyesterett-avviste-elte-studentenes-anke>
- Halvorsen, P. (2023a). Kampen om psykologutdanningen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 60(7), 406 - 413. <https://psykologtidsskriftet.no/aktuelt/2023/06/kampen-om-psykologutdanningen>
- Halvorsen, P. (2023b). Spår psykologoverskudd. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. Hentet fra <https://psykologtidsskriftet.no/aktuelt/2023/06/spar-psykologoverskudd>
- Halvorsen, P., Skjerdingsstad, N. & Helmikstøl, Ø. (2019). Men masterdebatten var ikke død. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 56(10), 735 - 741. <https://psykologtidsskriftet.no/nyheter/2019/09/men-masterdebatten-var-ikke-dod>
- Hansen, T. I., Svendsen, B. & Hagen, R. (2010). Studentterapeuters bekymringer og opplevelse av profesjonsstudiet. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 47(6), 505 - 515. <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2010/06/studentterapeuters-bekymringer-og-opplevelse-av-profesjonsstudiet>
- Havik, O. E. (2001). Kan noen trær vokse inn i himmelen? Refleksjoner over omfanget av norsk psykologutdanning. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 38(2), 109 - 116.
- Helmikstøl, Ø. (2017a). Utluftningen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 55(11), 1050 - 1056. <https://psykologtidsskriftet.no/nyheter/2017/11/utluftningen>
- Helmikstøl, Ø. (2017b). – Ikke unikt. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 55(11), 1057 - 1058. <https://psykologtidsskriftet.no/nyheter/2017/11/ikke-unikt>
- Helmikstøl, Ø. (2018). Vil ha klinikken internt. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 56(2), 91. <https://psykologtidsskriftet.no/nyheter/2018/02/vil-ha-klinikken-internt>
- Hjort, H. (1995a). Synet på psykoterapi og den kliniske utdannelsen ved Psykologisk institutt i Oslo. Del I: Psykoanalysen. Samtale med Bjørn Killingmo. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 32(1), 43 - 50.
- Hjort, H. (1995b). Synet på psykoterapi og den kliniske utdannelsen ved Psykologisk institutt i Oslo. Del II: Systemteorien. Samtale med Sissel Reichelt. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 32(2), 138 - 145.

- Haaland, F. H. (2023). Den vanskelig overgangen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 60(1), 43-44. <https://psykologtidsskriftet.no/kronikk/2023/01/den-vanskelige-overgangen>
- Jessen, R. S., Sund Morken, I., Riegels, J., Furuholmen, C., Adams Kvam, E. & Lohne-Knudsen, L., (2017). En prinsipiell strid. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 55(11), 1196 - 1197. <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2017/12/en-prinsipiell-strid>
- Karlsen, B. R. (1980a). Psykologistudiet i Bergen: En vurdering basert på tilbakemeldinger fra ferdige kandidater. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 17(2), 71 - 83.
- Karlsen, B. R. (1980b). Psykologistudiet i Bergen: Frafall og studietid ved psykologistudiet i Bergen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 17(6).
- Killingmo, B. (1999). Teoriens plass i psykoterapiopplæring av studenter. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 36(2), 126 - 132.
- Nielsen, G., Vøllestad, J., Schanche, E. & Birkeland Nielsen, M. (2009). Får jeg det til? En kartlegging av studentterapeuters bekymringer. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 46(3), 240 - 245. <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2009/03/far-jeg-det-til-en-kartlegging-av-studentterapeuters-bekymringer>
- Pallesen, S. & Larsen, S. (2009). Hvem skal få bli psykolog? *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 47(5).
- Psykologloven fyller 20 år (2019). *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 56(12). <https://psykologtidsskriftet.no/fra-arkivet/2019/12/psykologloven-fyller-20-ar>
- Rund, B. R. (2000). Behovet for psykologer i fremtiden. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 37(4), 529 - 533.
- Scheen, G. (1994). Embetsstudium i Trondheim. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 31(7), 577 - 579.
- Skjerve, J., Solholm, R., Nielsen, G. H. & Lundervold, A. J. (2021). Universitetsklinikker for psykologi i Bergen – 50 år. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 58(8), 694 - 699. <https://psykologtidsskriftet.no/fagessay/2021/08/universitetsklinikker-psykologi-i-bergen-50-ar>
- Steine, I. M. (2010). Grunner til å beholde dagens ordning. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 47(6). <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2010/06/grunner-til-beholde-dagens-ordning>
- Strand, N. (2009). Kampen om psykologiutdanningen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 46(11), 1068 - 1069. <https://psykologtidsskriftet.no/psykologforeningen-75-ar/2009/11/kampen-om-psykologiutdanningen>
- Torgalsbøen, A-K. (2006). Jakten på psykologtittelen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 43(5). <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2006/05/jakten-pa-psykologtittelen>
- Vatne, M. og Skilhagen, E. (2014). Psykologers egenomsorg. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 51(4). <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2014/04/psykologers-egenomsorg>
- Wasmuth, J., Torvik, E., Thoresen, L. E.K., Jordet, M. & Rostrup, C. M. (2017). David møter Goliat. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 55(11), 1194 - 1195. <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2017/12/david-moter-goliat>